

Najvyšší súd v trestnej veci proti V. M., obžalovanému zo zločinu podvodu, na základe verejného pojednávania následkom zmätočnej sťažnosti obžalovaného vyniesol rozsudok, ktorým zmätočnú sťažnosť odmietol, avšak z úradnej moci zrušil na základe dôvodu zmätočnosti podľa bodu 1 b) § 385 tr. p. rozsudky oboch súdov nižších stolíc vo výroku, ktorým boli trestné činy obžalovaného, spáchané na škodu J. S. a L. M., kvalifikované aj podľa § 381 čís. 1 tr. zák. a túto kvalifikáciu u týchto trestných činov pominul.

Z dôvodov:

Pri preskúmaní veci z úradnej moci presvedčil sa najvyšší súd, že rozsudky oboch súdov nižších stolíc sú zmätočné podľa bodu 1 b) § 385 tr. p., pokiaľ boli trestné činy obžalovaného, spáchané na škodu J. S. a L. M. kvalifikované aj podľa § 381 č. 1 tr. zák. Súdov nižších stolíc túto kvalifikáciu uznali preto, lebo v prípadoch poškodených J. S. a L. M. obžalovaný sa vydával za vlivného úradníka vojenského veliteľstva v U. (tedy za verejného úradníka) a vylákal od poškodených, a to od J. S. postupne 1.100 Kč a od L. M. 42 Kč, sľubujúc J. S-ovi, že priaznive vybaví jeho exekučnú vec a L. M-ovi, že mu priaznive vybaví jeho civilný spor s M. L.

Skutková podstata podvodu podľa § 381 čís. 1 tr. zák. však vyžaduje nie len, aby sa páchatel vydával za verejného úradníka, ale aj to, aby jeho jednanie malo ráz verejnoprávny. Nestačí samo o sebe, že páchatel púhym predstieraním rázu verejného úradníka spáchal čin — inak vyčerpávajúci znak obyčajného podvodu — ale potrebné je tiež to, aby páchatel predstieral niektorú úradnú činnosť, spadajúcu do oboru pôsobnosti verejného úradníka (za ktorého sa vydáva). Predstieranie rázu verejného úradníka, vzťahujúce sa na úradnú činnosť, musí byť spôsobilé, aby oklamaná osoba predpokladala, že páchatel to — plnenia čeho ako verejný úradník sa podujíma — podľa svojej úradnej činnosti môže aj urobiť, a aby tak oklamaná osoba páchatelom predstieranou úradnou činnosťou bola uvedená v omyl alebo ponechaná v omyle. Obžalovaný v uvedených prípadoch predstieral, že je vlivným úradníkom vojenského veliteľstva, do oboru pôsobnosti ktorého však nespadá vybavovanie exekučných vecí a civilných sporov. Tak ani predstieranie sa nevzťahovalo na úradnú činnosť verejného úradníka, za ktorého sa obžalovaný vydával. Kvalifikácia podľa § 381 č. 1 tr. zák. v uvedených prípadoch je tedy zmätočná podľa § 385 čís. 1 b) tr. p. a pretože je v neprospech obžalovaného, v smysle posledného odstavca § 385 tr. p. treba jej dbať z povinnosti úradnej. Preto pokračoval najvyšší súd podľa odst. 1 § 33 por. nov. a závadnú kvalifikáciu pominul.

Čís. 4823.

Zpronevěra.

Peníze, které přijal advokát v zastoupení strany, staly se vlastnictvím strany již tím, že je advokát jménem strany přijal nebo nabyt

dispoziční moci nad nimi; advokát dopouští se zpronevěry, spotřeboval-li je pro sebe, nemaje v době této svémoci po ruce dosti prostředků, jimiž by mohl vyhověti příkazům oprávněných osob co do těchto peněz.

Pojem »zadržení za sebou« a »přivlastnění si«.

(Rozh. ze dne 25. října 1933, Zm I 45/33.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací zamítl po ústním líčení zmateční stížnost obžalovaného do rozsudku krajského soudu v Písku ze dne 19. listopadu 1932, jímž byl stěžovatel uznán vinným zločinem zpronevěry podle § 183 tr. zák., mimo jiné z těchto

důvodů:

Napadený rozsudek řídí se ustáleným názorem, že vhodným předmětem zpronevěry může býti jen věc pachateli cizí. To ani stížnost nepopírá, vytýká však právní mylnost předpokladu prvního soudu, že věcmi pro stěžovatele cizími byly částky, jichž zpronevěra dává se stěžovateli za vinu. Stížnost dovozuje, že zástupce (zmocněnec) stává se vlastníkem peněz k němu (do jeho rukou) došlých a nikoliv jen pouhým detentorem částek náležejících straně a zástupci snad svěřených. Námitka jest opřena o to, že Schey v »Die Obligationsverhältnisse« praví v § 79 na straně 567/568, že hotovosti jsou k volné dispozici zástupce, jenž má jen součet jich dáti straně. Netřeba podrobně dokázati, že citace stížnosti jest neúplná a nesprávná. Neboť zmíněná část vývodů Scheyových uvažuje jen o věcech, najmě hotovostech, jež dal zástupci (zmocněnci) ku provedení příkazu sám zmocnitel (mandant), kdežto k hotovostem a jiným věcem, které dostane zástupce (zmocněnec, mandatár) při vykonávání příkazu od třetích osob, vztahují se další vývody na str. 569, podle nichž při obstarávání cizích záležitostí v plné moci zjevně připadne, cokoliv nabývá mandatár — vlastnictví nebo jiné právo, — ihned a bezprostředně osobě, o jejíž záležitost jde, takže pravidelně přichází v úvahu již jen faktické odevzdání věci nebo třeba pomůcek určených pro uplatnění dotčeného práva. Správnost tohoto názoru plyne z ustanovení § 1017 obč. zák. Poslední odstavec § 19 advokátního řádu ze 6. července 1868, čís. 96 ř. zák. ustanovuje, že advokátu přísluší zákonné právo zástavní pro jeho pohledávku vzniklou zastupováním na částce, která k němu došla pro stranu zastupovanou a kterou složil k soudu, protože správnost anebo výše jeho pohledávky byla stranou popřena; je zřejmé, že zástavní právo bylo přiznáno proto, že hotovost, již přijal advokát v zastoupení strany, stala se vlastnictvím strany již tím, že ji advokát jménem strany přijal anebo nabyl dispoziční moci nad ní. Z vyličených úvah plyne nesprávnost uvedené námitky a správnost čili zákonitost opačného stanoviska rozsudku, že zpronevěřené částky byly věcmi stěžovateli cizími a jemu jen svěřenými.

Arciř odvozuje stížnost z právě vyvráceného objektivního názoru i námitku, že stěžovatel jednal ve skutkovém omylu, jsa přesvědčen, že

má právo částkami disponovati. Než předpoklad omylu jest v příkrém rozporu s opačným zjištěním rozsudku, že stěžovatel byl si plně vědom toho, že spotřebuje cizí jemu svěřené peníze. Námitka s hlediska § 281 čís. 9 a) tr. ř. naprosto pochybená není ani odůvodněna jako výtka neúplnosti, protože se stěžovatel při hlavním přelíčení nikdy nehájil tím, že měl za to, že částky, jejichž zpronevřčení dává se mu za vinu, staly se a byly jeho vlastnictvím, nýbrž naopak — jak i v rozsudku správně opakováno — přímo doznal ohledně všech tří částek, že věděl, že peníze, jichž použil pro svou kancelář a pro svou domácnost, nejsou jeho. Ovšem tvrdí stížnost, že skutkový omyl na straně stěžovatele dosvědčuje i ta okolnost, že stěžovatel byl by, kdyby si byl býval vědom hmotné protiprávnosti svého jednání, zajisté vyčkal, až mu Dr. S. oněch 13.000 Kč poukáže a teprve pak poukázal z nich částku 6.000 Kč Dr. R-ovi. Než nelze poznati, jakými úvahami dospěla stížnost k tomuto tvrzení přes doznané a zjištěné vědomí stěžovatelovo, že dotčené peníze nejsou jeho, a nelze proto vypořádati se s tímto tvrzením věcně.

Zadržením za sebou nebo přivlastněním sobě po rozumu § 183 tr. zák. není ovšem — viz nálezy čís. 2496, 3311 sb. n. s. a jiné — kterákoliv svémoc se svěřenou věcí čili jakékoliv jednání s ní, jež nebylo pachateli přikázáno neb alespoň dovoleno osobou k věci oprávněnou. Svémocí podle § 183 tr. zák. trestnou jest naopak jen takové nakládání se svěřenou věcí, které se přičí vůli oprávněné osoby pachateli známé a není zlého úmyslu předpokládaného pojmem přivlastnění, má-li pachatel byť jen omylem za to, že osoba k věci oprávněná nebude nic namítati proti tomu, by pachatel s věcí nakládal způsobem jím zamýšleným a pak uskutečněným. Avšak namítá-li stížnost — patrně s tohoto správného hlediska —, že byl u stěžovatele jakýkoliv zlý úmysl vyloučen jeho přesvědčením, že klienti nebudou nic namítati proti opožděné výplatě, nedbá skutkových zjištění rozsudku a neprovádí důvod zmatečnosti čís. 9 a) § 281 tr. ř. po zákonu. Přesvědčení stěžovatelovo, námitkou uplatňované, není rozsudkem zjištěno a, i kdyby bylo zjištěno, neomlouvalo by souzené skutky, v nichž podle rozsudečných zjištění nešlo jen o opožděné výplaty čili o pouhé neodvedení, nevydání, zadržení neb o pouhý průtah ve vydání svěřených věcí, nýbrž o spotřebení věci pro vlastní zájmy pachatelovy čili o přivlastnění si jich. Budiž k tomu ještě podotčeno, že se stěžovatel vůbec nehájil mylným předpokladem, že osoby oprávněné ke zpronevřčeným částkám nebudou nic namítati proti tomu, že částek těch použije a spotřebuje je ve své kanceláři a ve své domácnosti, nýbrž udal jen v případě firmy S., že myslel, že má ještě čas na zaplacení, protože slíbil firmě úroky a protože je zvykem advokátů vyúčtovati ročně nebo pololetně, a v případě firmy B., že myslel, že má dosti času k poukázání tohoto peníze. Opakovanou obhajobou uplatňoval stěžovatel jen předpoklad nezávadnosti liknavosti ve vydání (odvedení) svěřených částek, takže mohl soud, aniž se rozsudek tím stal neúplným v příčině skutečností rozhodných a zmatečným podle čís. 5 § 281 tr. ř., obhajobu opomenouti, když zjistil, že se stěžovatel neomezil jen na liknavost uvedeného rázu, nýbrž peněz

těch pro sebe použil a spotřeboval. Neúplným po rozumu § 281 čís. 5 tr. ř. nestal se rozsudek ani tím, že nepřihlíží — jak vytýká stížnost s nesprávného hlediska § 281 čís. 9 a) tr. ř. — k výpovědi svědka (Josefa S-a), že stěžovatel výslovně s firmou S. ujednal zúročení náhradou za opožděnou výplatu, správně, že stěžovatel na opětnou žádost svědkovu o vydání částky 13.000 Kč a připomínku, že svědek peněz potřebuje, a v bance musí platiti úroky, odpověděl, že svědkovi také úroky zaplatí. Nelze poznati, jak by mohla dodatečně po svémoci projevená ochota pachatele k náhradě škody placením úroků brániti závěru, že pachatel si byl v době svémoci protiprávnosti svémoci vědom, nebo nasvědčovati předpokladu pachatele, že osoba ke svěřenému statku oprávněná nemá námitek proti svémoci a schválí ji dodatečně. Proto jest přes vývody stížnosti setrvati na rozsudečném zjištění, že si byl stěžovatel vědom hmotné protiprávnosti svého jednání a že úmyslně naložil s věcmi mu svěřenými proti výslovnému určení a příkazu svých mandantů.

Vědomí pachatele o protiprávnosti svémoci může býti arciť, když svěřeným statkem je věc zastupitelná, rušeno a vyváženo — třeba ne pouhou, byť důvodnou nadějí pachatelovou, že bude svého času s to dostáti svému závazku čili odškodniti osobu svémocí dotčenou (viz nálezy 2704, 1637 sb. n. s. a jiné), tož přece — vědomím pachatele, že má již v době svémoci rovnocennou a stejnorodou úhradu po ruce, takže jest kdykoliv s to, by dostal příkazu nebo svému závazku k osobě ke svěřené věci oprávněné (viz nálezy čís. 4282, 3652 sb. n. s. a jiné). Nestačí tudíž, že stav jmění pachatelova umožňuje a po případě zajišťuje uvedenou úhradu vůbec; vyžaduje se spíše, že pachateli je možná úhrada věcí, s nimiž svémocně nakládá, již v okamžiku svémoci. Rozsudek výslovně a s náležitým odůvodněním zjišťuje, že stěžovatel neměl v rozhodné době dostatečných finančních prostředků a nebyl podle svých majetkových poměrů s to, by částky, které si přivlastnil, kdykoliv nahradil a svým závazkům dostal, a že jest jen výmluvou tvrzení stěžovatelovo, že měl tehdy dostatek finančních prostředků, jakož i že stěžovatel byl si vědom, že nemá po ruce dosti prostředků, jimiž by mohl vyhověti příkazům oprávněných osob v příčině svěřených mu peněz. V rozhodných složkách, totiž pokud je popřena schopnost dáti úhradu kdykoliv čili okamžitě nebo aspoň bezodkladně, a zjištěno vědomí stěžovatelovo, že mu taková úhrada není možnou, nejsou opakované výroky rozsudku vývody stížnosti napadeny; naopak uvádí stížnost sama, že stěžovatel nemohl vůbec vymáhati svůj palmár soudně, poněvadž by byl berní úřad i další palmární pohledávky zabavil. Jelikož bez — stížností netvrzené — možnosti okamžité realizace a upotřebení výtěžku k bezodkladné úhradě svémocně spotřebovaných částek nerozhoduje rozsah jmění stěžovatelova s hlediska vědomí o protiprávnosti svémoci, netřeba se vypořádati s vývody stížnosti o výši a likvidnosti palmárních pohledávek stěžovatelových a stejně není třeba vypořádati se s vývody stížnosti dokazujícími, že pohledávka berního úřadu, pro kterou bylo zřízeno nadzástavní právo na palmárních pohledávkách stěžovatelových, zanikla a měla býti již dávno v pozemkových knihách

vymazána; neboť je rozhodným jen, že nadzástava berního úřadu a exekuce jím zavedená bránila stěžovateli ve vymáhání jeho pohledávek, kdežto nezáleží na tom, bylo-li mu v tom bráněno právem či neprávem a domáhal-li se stěžovatel bez úspěchu — jak uvádí — zákroku advokátní komory proti bernímu úřadu. Zřejmě hledí stížnost vývody, o nichž právě uvažováno, jakož i dalšími vývody, že stěžovatel ucházel se u advokátní komory o zápůjčku, z níž hodlal propláceti částky, o které jde, ne tak vyvrátiti závěr o vědomí protiprávnosti, nýbrž spíše prokázati, že stěžovatel neměl úmyslu podržeti částky, jejichž zpronevěření se mu dává za vinu, trvale a vůbec nikdy jich nevypláceti.

Leč s tohoto hlediska jsou dotčené vývody stížnosti bezdůvodné, neboť podle stálé judikatury vyžaduje se úmysl, svěřené věci oprávněnému vůbec nikdy nevydati čili učiniti trvalým protiprávní stav pachatelem způsobený, jen pro pojem »zadržení«, nikoliv též v případech »přivlastnění«, a i kdyby stížnost měla pravdu tvrzením, že obžalovaný neměl úmysl směřující k zadržení svěřených mu peněz ve smyslu právě naznačeném, nebyl by okolností, že byl uznán vinným i zadržením svěřených částek, zkrácen ve svých právech, kdyžtě nalézací soud nevzal za přitěžující okolnost spáchání zpronevěry v obou směrech v § 183 tr. zák. vytčených.

Čís. 4824.

Podle § 335 tr. zák. podléhá trestu též čin, kterého se obžalovaný dopustil z nevědomé nedbalosti, totiž když si následky svého činu neuvědomil, ačkoliv je podle předpisů zvláště vyhlášených nebo podle svého stavu, úřadu, povolání, své živnosti, svého zaměstnání nebo vůbec podle svých zvláštních poměrů nahlížeti mohl.

Nerozhoduje o sobě, že obžalovaný následky svého jednání nepředvídal, jestliže jen ohrožení lidské bezpečnosti bylo pro něho za náležité pozornosti předvídatelné. Nemůže se proto zprostiti viny proto, že následky svého činu nepředvídal, že totiž o nich byl na omylu, když následky ty byly předvídatelné a on je nepředvídal jen z omylu, který si sám zavinil nedostatečnou pozorností.

(Rozh. ze dne 25. října 1933, Zm II 73/32.)

Nejvyšší soud jako soud zrušovací vyhověl po ústním líčení zmateční stížnosti státního zastupitelství do rozsudku krajského soudu v Uherském Hradišti ze dne 25. listopadu 1933, jímž byl obžalovaný podle § 259 čís. 3 tr. ř. zproštěn z obžaloby pro přečin podle § 335 tr. zák., zrušil napadený rozsudek a uznal obžalovaného vinným přečinem proti bezpečnosti života podle § 335 tr. zák., jehož se dopustil tím, že dne 7. srpna 1931 v myslivně Z. při státní silnici H.-M. střílil do křoví v domnění, že střílí psa, aniž se řádně přesvědčil, že za křovím skutečně je pes, a tak dopustil se jednání, o němž již podle přirozených jeho následků, které každý snadno poznati může a pachatel podle svého stavu a svého povolání mohl nahlížeti, že se jím může způsobiti nebo zvětšiti nebezpečnost života a zdraví nebo tělesné bezpečnosti lidí, z čehož také smrt Rafaela F-y nastala.